

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Waarin wij van Maerlant's Begrafenis voorbij zien gaan.

Damme was toen eene welvarende stad, met eene druk bezochte haven, zooals we reeds gezegd hebben.

Muren en wallen moesten de stede verdedigen in tijd van oorlog. Van de wallen bemerkt men thans nog eenige sporen. De muren en poorten zijn echter verdwenen.

De huizen waren meest van hout, doch men zag er ook veel van steen. De hoogte overtrof de breedte en de gevel liep in een punt uit en was dikwijls met trapkes versierd. Het bovendeel hing tamelijk ver naar voren, zoodat men in de nauwste straten slechts eene smalle streep van den hemel ontwaarde.

't Plaveisel te Damme liet evenals in Brugge nog al veel te wenschen over, ofschoon het hiermee in Vlaanderen beter gesteld was dan in andere landen.

De stad bezat twee kerken, eene binnen, de andere buiten de muren. Van de laatste, aan Ste Catharina gewijd, duidt een oudheidkundige u misschien wel de plaats aan. De eerste bestaat nog, ofschoon verkleind. En 't was in dezen tempel, die den naam van O. L. Vrouwe droeg, dat men aan van Maerlant een graf bereid had.

Arnold, Flip en Aleida zouden niet in den lijkstoet gaan, doch deze bezichtigen en aldus eene stille hulde brengen aan den doode, wiens nagedachtenis hun dierbaar was. Ze gingen eerst een poosje rusten in eene taveerne.

Damme wemelde van bezoekers. Uit alle oorden waren er gekomen en 't bleek duidelijk, dat het afsterven van den stadsklerk heinde en verre een diepen indruk verwekt had.

— Hoort, de klok luidt ! zei Flip. 't Is nu hoog tijd, om een plaatske te zoeken.

't Was meer dan tijd, want in dichte rangen stond de menigte reeds langs de straat geschaard. De jonge lieden moesten hunne kloeke armen gebruiken, om Aleida in de eerste rij en zich zelven in de tweede te brengen.

't Was warm in dien saamgepersten menschenhoop. Menige vrouw viel in bezwijming. Gedienslige burgers geleidden die ongelukkigen naar een winkel, waar boven de deur een gaper prijkte, naar een apotheker, die het middel kende om de bewusteloozen weer tot bezinning te brengen.

— Ik zie Leliaarts, zei Arnold tot Flip.

— Waar ?

— Ginder, niet ver van 't schepenhuis. ¹⁾ Bemerkt, hoe grijnzend hun gelaat staat.

— Waarlijk, er zijn Leliaarts ! Die lange, magere is de heer van Wynghene, een boezemvriend van den Sysseelschen verrader. Deze laatste is zeker thuis gebleven. Na de buiteling, welke deken Breydel hem gisteren deed maken, zal de spion der Franschen zich heden wel 't best in zijn bed gevoelen.

— Die Leliaarts moeten zeker verbeterd zijn van woede, nu ze zien, hoe de Vlamingen hun van Maerlant eeren.

Dikwijls werden de avonduren voor begrafenissen gebruikt. De droevige stoeten, beschenen door ros fakkellicht, verwekten een diepen indruk, vooral in den tijd, toen 't bijgeloof nog in al zijne kracht heerschte.

Voor de teraardebestelling van Damme's stadsclerk had men echter den voormiddag verkozen, want het magistraat begreep wel, dat van uit alle steden en dorpen, belangstellenden komen zouden.

Tromgeroffel klonk statig... De toeschouwers namen eene meer eerbiedige houding aan. Immers de lijkstoet naderde. Trommelaars, in zwarte mantels gehuld, met zwarte veeren op den breed geranden hoed, openden den optocht. Hunne trommels waren met rouwfloers bedekt. Langzaam stapten ze heen, strak vóór zich blikkende.

Een stadsbode volgde hen, met eene groote, dikke waskaars in de gevouwen handen. Zijne tegenwoordigheid duidde aan, dat een voornaam ambtenaar der stede naar zijne laatste rustplaats geleid werd.

Dan kwamen twee schepenen van Damme. Ze gingen de verwanten van den doode vooraf. Rond de familieleden bemerkte men twaalf gehuurde « rouwhuilers », lijkebidders zouden wij hen noemen. Akelig vertrokken ze hun gezicht, alsof de diepste smarte hun hart verteerde. Ach, ze waren

1) Stadhuis.

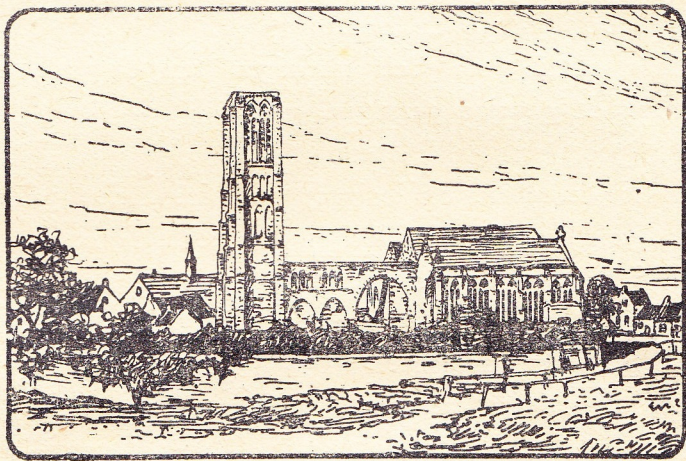
droevig... om geld ! Zulk eene tronie zouden ze vertoond hebben, zelfs bij 't lijk van hun grootsten vijand... indien ze er loon voor mochten opstrijken.

Niet gehuicheld was de treurnis der trouwe dienstmaagd, die snikkend voortstompelde.

Gezang weerklonk. Een kerkvaandel, met 't beeld van St. Franciscus, bewoog zich lichtjes in 't windeke, dat wat verkoeling bracht op den heeten morgen. Monniken, in eene bruine pij, omringden hun standaard.

Vertegenwoordigers van andere geestelijke orden, zooals Augustijnen, Karmeliten, verschenen dan. Zij ook droegen vanen en kruisen. Eentonig steeg hun gezang op.

De menigte zonk ingetogen op de knieën en prevelde half luid gebeden. De lijkbaar was daar...

DE KERK TE DAMME, DIE VAN MAERLANT'S GRAF BEVAT,
EEN GEDEELTE VAN HET GEBOUW IS AFGEBROKEN. 'T OVERIGE
WERD ONLANGS GERESTAUREERD.
DE TOREN MIST ZIJN VOORMALIGE SPITS.

Monniken droegen 't stoffelijk overschot, dat in eene kostbare kist gesloten was. Ieders oog vestigde zich op den zwarten mantel, 't eenigste versiersel, dat de baar dekte.

En voor den blik der schare verrees de welbekende gestalte van den stadsklerk, den dichter... Helaas ! 't was slechts zijne schim...!

De toeschouwers stonden weer op.

Achter den doode schreden langzaam en statig de genoodigden, de vrienden en vereerders van den overledene voort.

— Onze dapperste leiders, fluisterde Arnold tot Aleida en Flip.

— Kent gij hen ? vroeg de laatste.

— Velen toch ! Naast oom Breydel gaat Willem van Saeftinghe, de monnik in zijne zwarte pij, met wit onderkleed.

— Bijna een reus.

— Ja, en een oprechte Klauwaart.

— Deken De Coninc stapt nevens Borluut van Gent. Borluut zal van zich doen spreken ! Die man in zijn ruw gewaad heet Baldwin ; hij is de hoofdman der Veurnsche kerelen, zooals vroeger zijn vader ook was. Ge bemerkt bovendien de voornaamste poorters van Damme, allen vijanden der Leliaarts. Let op, hoe de heer van Wynghene zijn gezicht vertrekt !

— Haat straalt uit zijn oog !

— Ja, hij weet wel, dat Breydel, De Coninc, Borluut, Baldwin, dat al die Klauwaarts 't woord van Maerlant zullen uitvoeren : 't volk verdedigen tegen de aanslagen van den adel, van de Fransche tyrannen.

De gilden van Damme met hunne banieren, in rouwfloers gehuld, sloten den stoet, die door de Kerkstrate stillekens voortbewoog.

Dompig, droevig gonsde de klok.

De optocht stond voor den machtigen tempel geschaard. Luider, klagerender klonken de gewijde gezangen.

De groote poort was wijd open.

Hier ook lag de schare eerbiedig op de knieën. Een priester, omringd van kapelanen, trad op de kist toe en besprenkelde haar... De dragers hieven ze dan heel hoog op... hooger nog dan in de straat, en, terwijl de machtige orgeltonen langs de gewelven donderden, werd Jacob van Maerlant in 't Bedehuis gedragen.

De lijkdienst nam een aanvang. De naaste verwanten en vrienden traden met gebogen hoofd naar het altaar. De kist rustte tusschen rijen knetterende kaarsen.

De priesters en monniken zongen, 't orgel ruischte nu nauwelijks hoorbaar, schoot dan klagerend, wildbruisend uit ; van den doxaal klonken de bevende stemmen der zingende scholieren. De familieleden en genoodigden ontvingen de Heilige Communie en eindelijk sloeg 't oogenblik, dat 't lijk van den grooten doode aan de aarde toevertrouwd moest worden.

Onder den kleinen toren, die te midden van 't dak, zijn spits verhief, gaapte 't versch gedolven graf¹⁾.

Toen de kist er traagskens inzonk, werd 't gezang der geestelijken verdoofd door gesnik en geweën.

Breydel, de kloeke, gespierde Breydel, veegde ook zijn tranen af... hij blikte naar de groeve... maar een nevel verduisterde zijne oogen. Deken

¹⁾ De herinneringszerk aan Van Maerlant is onder den grooten toren angebracht. De dichter werd echter begraven onder den kleinen toren, die zich weleer te midden van het dak verhief.

de Coninc vatte innig de hand van zijn vriend... en de twee Klauwaarts bleven aldus eene wijle staan.

Hadde de grijze dichter nog kunnen spreken, hij zou geroepen hebben :
— Zoo is 't goed ! Blijf vereend... voor uw Vlaanderen... voor uw volk !
Breydel, de sterkste, De Coninc, de verstandigste.

De klok tampte. Daarbuiten wist men, dat Jacob van Maerlant alreeds in zijn graf neerlag ¹⁾).

Eene drukkende stilte hing over Damme. Maar ginds rond den hoogen, sierlijken toren, speelden de zingende vogelkes.

1) Van Maerlant's graf werd met eene zerk bedekt, dat een Latijnsch opschrift droeg, hetwelk vertaald luidt : Hier rust Jacob van Maerlant, een vernuftig man, hooger dan het menschdom geleerd, wel-sprekend en schrander letteroefenaar, wiens roem als dichter en als wijsgeer de Alpen overtoog en aan wien eene onsterfelijke faam te beurt viel. God zij hem genadig, hij wiens lot het zesde jubeljaar na het grootste cijfartal afbrak. » De zerk was van marmer en vertoonde den dichter, zittende voor een lessenaar. Een uil, symbool van wijsheid, stond er bij. Het volk aanzag veel later, dien lessenaar voor een spiegel, en die gevoegd bij den uil, deed lezen : Uilespiegel. En Uilespiegel lag hier begraven ! zoo geloofde men. Van heinde en verre stroomde men toe, om het vermeende graf van den poetsen-maker te bezoeken. De pastor der kerk liet dan den steen omkeeren. Later werd hij verplaatst en eindelijk gekocht door een handelaar. De zerk werd gebruikt om de kapiteelen voor de kolommen van het kerhofhekken te Sluis te vervaardigen. In 1890 liet het staatsbestuur een nieuwen steen onder den toren plaatsen.

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

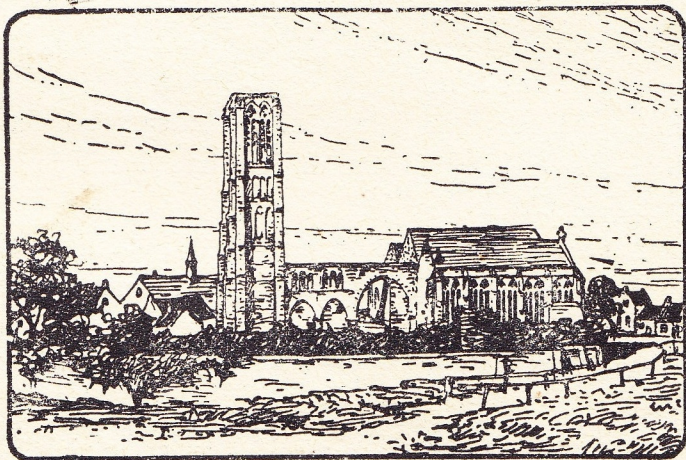
(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

— Ik had nog meer kunnen arbeiden... doch wat is een mensch ! dank, meester... dank voor uwe goede zorgen... maar mijne levenslampe moet thans uitgebluscht worden... 't bestaan eens menschen is als eene bloeme, die groeit en bloeit, maar snellijk verwelkt...

De grijze dichter lag eene wijle sprakeloos. Zijne oogen staarden wijd als in de verte... Nog flikkerden ze...

— Vlaanderen, murmelde de kranke. Mijn volk... dierbaar volk... ach, mocht mijn woord eenigen goeden invloed hebben... !

DE KERK TE DAMME, DIE VAN MAERLANT'S GRAF BEVAT,
EEN GEDEELTE VAN HET GEBOUW IS AFGEBROKEN. 'T OVERIGE
WERD ONLANGS GERESTAUREERD.
DE TOREN MIST ZIJN VOORMALIGE SPITS.

Eene hoestbui overviel hem. De kalme uitdrukking van zijn gelaat verdween. De borst hijgde zwaar. Meester Barendsen hief 't grijze, moede hoofd een weinig omhoog. De benauwdheid ging voorbij.

— Vlaanderen, fluisterde de stervende. Ja, het zal vrij worden... vrij en groot... Zijne zonen en dochteren zullen goed wezen..., er zijn kloeke leidslieden... onversaagde mannen... Ach, kon ik hen allen de hand tot afscheid drukken... hen bemoedigen... !

De spreker scheen afgemat.

— Rust wat ! vermaande Lambrisius, een stap nader tredende.

— Straks ga ik rusten... 'k zou nog willen arbeiden... o ! nog zoo veel... mijn werk is niet voltooid... maar mijn tijd is gekomen... !

Weer lag hij stil, blikkend als in de toekomst.